

TEMATY I AUTORZY:

STANISŁAW GOMUŁKA

„Wzrost gospodarczy Polski w perspektywie światowej i długofalowej: do roku 2015, ostatnie dwa lata, prognozy”

ALEKSANDER ŁASZEK, RAFAŁ TRZECIAKOWSKI

„Inwestycje a wzrost polskiej gospodarki. Za mało inwestycji prywatnych”

WIKTOR WOJCIECHOWSKI

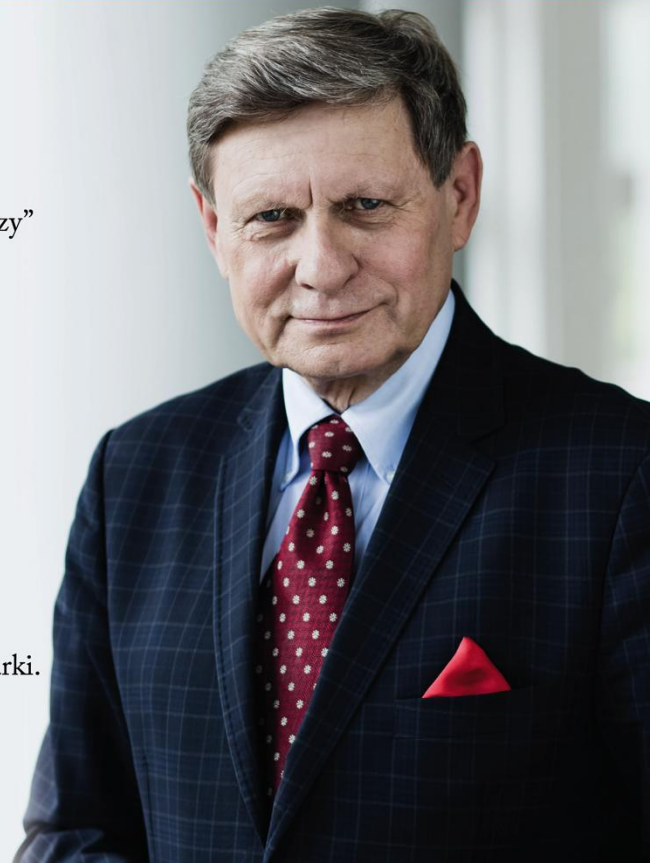
„Rynek pracy. Skutki działań po wyborach w 2015 r.: przyspieszenie spadku liczby pracujących”

ALEKSANDER ŁASZEK, RAFAŁ TRZECIAKOWSKI

„Finanse publiczne: zamiast naprawy – psucie”

BARBARA BŁASZCZYK

„Zmiany w systemie instytucjonalnym polskiej gospodarki. Wypieranie własności prywatnej, rynku i konkurencji przez państwo w ramach *dobrej zmiany*”

PERSPEKTYWY DLA POLSKI

Polska gospodarka w latach 2015–2017 na tle lat wcześniejszych i prognozy na przyszłość

Wprowadzenie
LESZEK BALCEROWICZ

Polska gospodarka: czy Polska przestanie doganiać Zachód?

Leszek Balcerowicz

22 listopada 2017

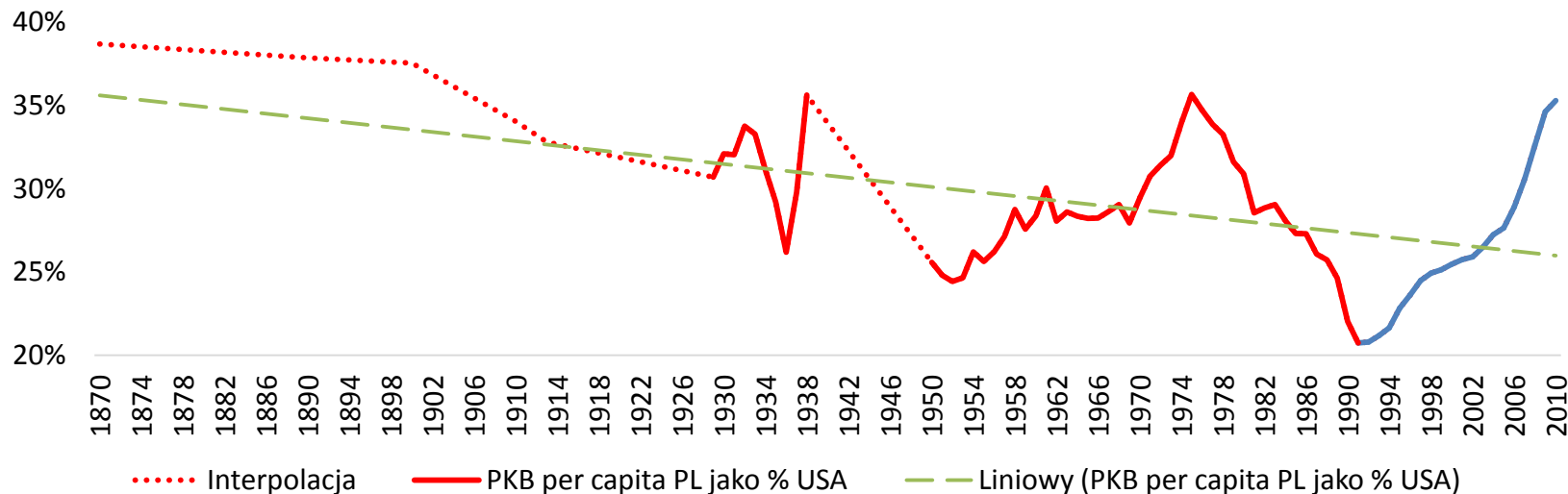
I. Zacofanie i nadrabianie luki

Wzrost gospodarczy Polski należy rozpatrywać w pespektywie historycznej

Przez 300 lat zwiększało się zacofanie gospodarcze Polski względem Zachodu

W latach 1945–1989 przepaść między Polską a Zachodem pogłębiła się jeszcze bardziej

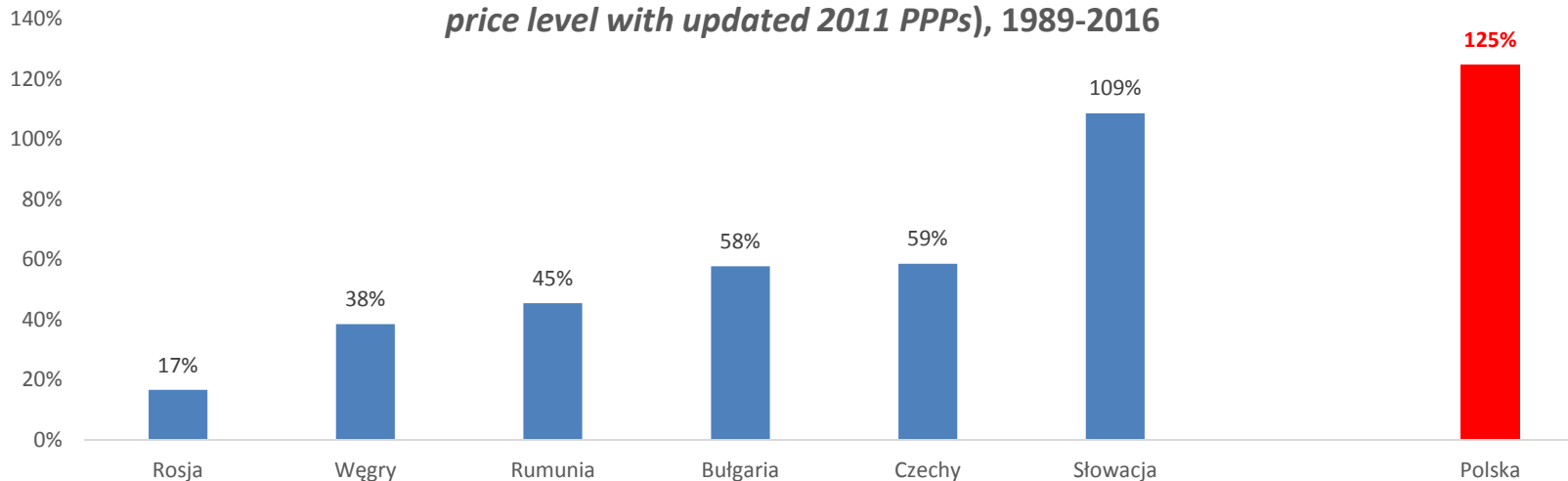
PKB per capita Polski jako % USA

I. Zacofanie i nadrabianie luki

W latach 1989-2016 Polska zwiększała PKB *per capita* najszybciej spośród krajów regionu

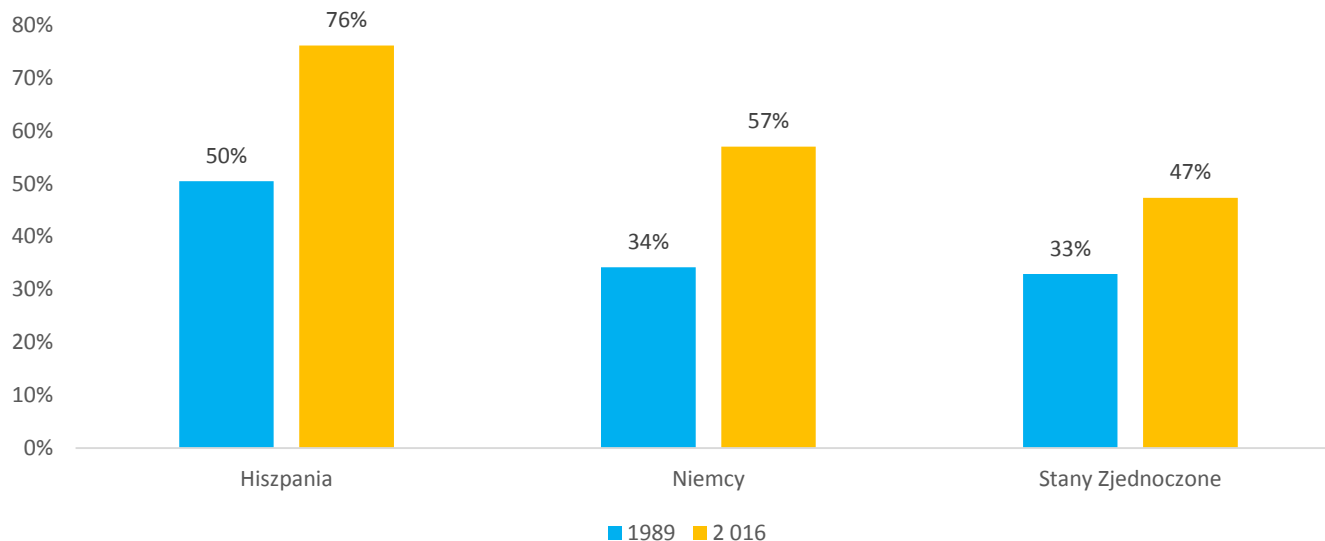
*Wzrost PKB *per capita* PPP (2016 US\$; converted to 2016 price level with updated 2011 PPPs), 1989-2016*

I. Zacofanie i nadrabianie luki

Po 1989 r. Polska wyraźnie zredukowała lukę PKB w stosunku do Zachodu

PKB *per capita* w Polsce w stosunku do innych krajów (PPP; 2016 US\$;
converted to 2016 price level with updated 2011 PPPs)

Na skuteczność polskich reform zwrócił niedawno uwagę Bank Światowy

- Postęp gospodarczy, jakiego dokonała Polska, jest nadzwyczajny. W następstwie transformacji z komunizmu wzrost polskiego PKB per capita był szybki i stabilny, wynosząc przeciętnie ok. 4 procent rocznie. Polska potrzebowała mniej niż 15 lat, by z kraju o średnim dochodzie przeobrazić się w kraj o wysokim dochodzie. [...] Przez cały okres zmian współczynnik nierówności dochodów Giniego nie zwiększył się. Polska cechuje się jednym z najniższych współczynników Giniego spośród krajów, które osiągnęły status krajów o wysokim dochodzie po 2000 roku.
- Jak to się udało Polsce osiągnąć? Po „wielkim wybuchu” reform w czasie transformacji z komunizmu ukształtowała we właściwy sposób instytucje: rządy prawa, prawa własności, demokratyczną odpowiedzialność i podstawowe instytucje rynkowe. Następnie wzmocniła je dzięki członkostwu w UE. [...] Zdrowe rozwiązania makroekonomiczne przyniosły jej stabilność i odporność na wstrząsy. Polska jako jedyny kraj europejski zanotowała dodatni wzrost w 2008 roku – roku globalnego kryzysu – i w pełni uniknęła kryzysu sektora bankowego. [...] Dzięki konkurencji rynkowej efektywnie realokowano zasoby między sektorami, między firmami i w ramach firm. [...] Szybko rosła produktywność pracy.

II. Czy po wielkim sukcesie w latach 1989–2015 Polska przestanie doganiać Zachód?

Dalsza konwergencja polskiej gospodarki w stosunku do Zachodu jest poważnie zagrożona, bo:

- Wiele pro-efektywnościowych zmian strukturalnych w Polsce już się dokonało;
- Uruchomienie następnych wymaga rozszerzenia wolności gospodarczej w ramach państwa prawa i rynkowej konkurencji, dzięki czemu wzrosłyby prywatne inwestycje i związana z tym innowacyjność;
- Konieczne jest też uzdrowienie finansów publicznych, tak by zwiększyć krajowe oszczędności, niezbędne do finansowania inwestycji oraz zmniejszyć ryzyko kryzysu fiskalnego;
- Trzeba też podnosić stopę zatrudnienia, by neutralizować niekorzystne zmiany wynikające z demografii.

- Zmniejsza – i tak zbyt mały – zakres sektora prywatnego poprzez rozszerzanie państwowego („polonizacja”);
- Zmniejsza zakres rynku poprzez poddawanie całych sektorów władzy politycznej (zwłaszcza górnictwo i energetyka, przemysł zbrojeniowy podlegający MON);
- Osłabia rynkową konkurencję przez tworzenie lub wzmacnianie państwowych monopolii;
- Zniechęca ludzi do pracy, pogłębiając negatywne skutki demografii dla zatrudnienia;
- Zamiast umacniać osłabia – poprzez ogromne dodatkowe wydatki – finanse publiczne.

Polityka PiS idzie w przeciwnym kierunku do wymaganego

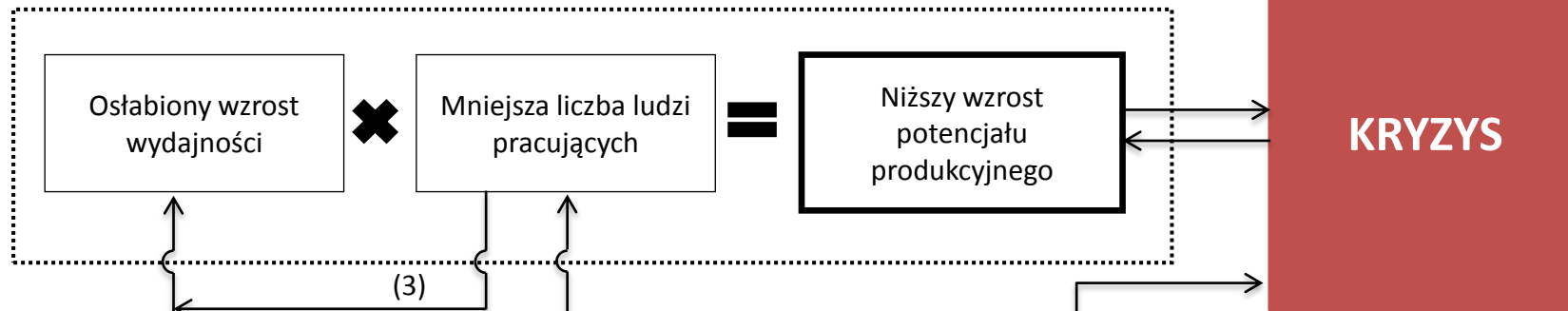
- Taka polityka osłabia długofalowy wzrost polskiej gospodarki – tym bardziej im dłużej będzie prowadzona. W efekcie Polska gospodarka przestanie doganiać Zachód lub będzie to robić bardzo powoli.
- Jeśli na owo spowolnienie polskiej gospodarki nałożą się wstrząsy (pogorszenie światowej koniunktury, kryzys finansowy, problemy w państwowych bankach itp.), to pojawi się groźba kryzysu, czyli załamania gospodarki.

Mechanizm spowolnienia gospodarki i kryzysu I

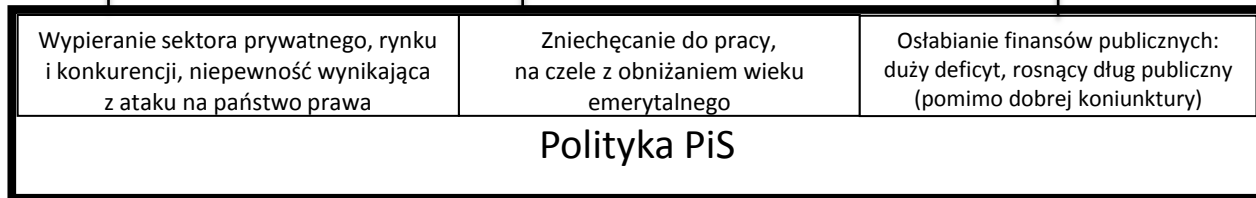
Jeśli wystąpią poważne wstrząsy:
np. pogorszenie światowej
koniunktury

(5) ↓

1:SKUTKI:

2:PRZYCZYNY:

- (1) mniej prywatnych inwestycji, więcej decyzji politycznych
- (2) więcej ludzi niepracujących
- (3) brak ludzi do pracy jako hamulec inwestycji
- (4) szybciej rosnący dług publiczny (lub podatki)
- (5) spadek tempa wzrostu PKB

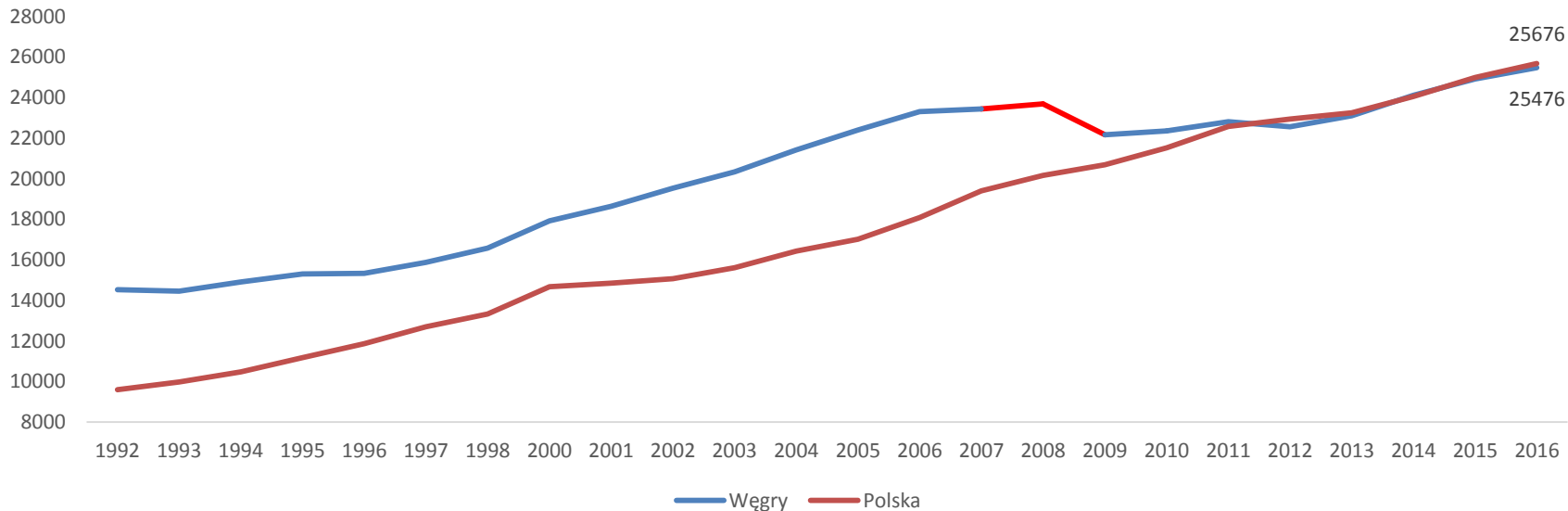
- Na dłuższą metę, począwszy od ok. 2020 r., zatrudnienie w Polsce nie będzie rosnąć, a spadać. Co oczywiście zadziała w kierunku obniżenia tempa wzrostu PKB. Jednak gdyby zatrudnienie w Polsce, w tej perspektywie, było stałe, to i tak przyszły długofalowy wzrost polskiej gospodarki będzie zależeć od tempa wzrostu średniej wydajności pracy, a to będzie obniżane przez politykę PiS. (Zob. *The 2015 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the 28 EU Member States (2013-2060)*)
- Gdyby tempo wzrostu średniej wydajności pracy spadło z 2,9% (Polska w latach 2001–2015) do poziomu 1,9% (Węgry w tym samym czasie), to długofalowe tempo wzrostu PKB spadłoby poniżej 2%.

Wskaźniki wolności gospodarczej

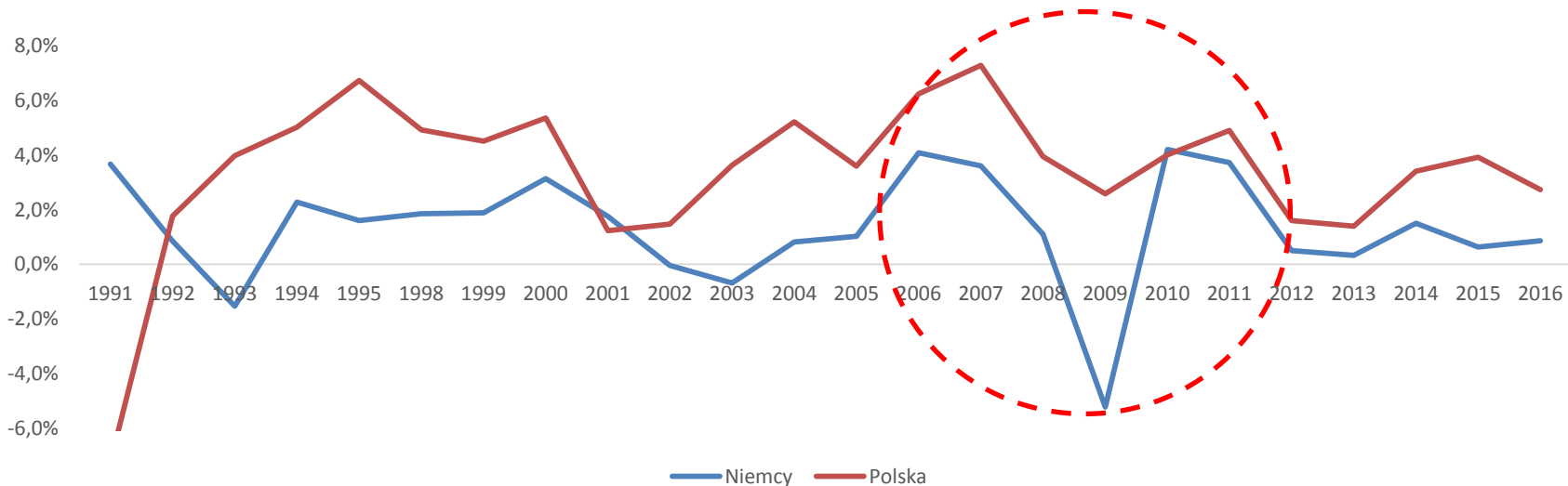
2017 Index of Economic Freedom (Heritage)	2017 Economic Freedom of the World (Fraser)
1. Hongkong	1. Hongkong
⋮	⋮
26. Niemcy	23. Niemcy
⋮	⋮
45. Polska	51. Polska

*2017 Index of Economic Freedom stworzono na podstawie danych za okres od II poł. 2015 do I poł. 2016;
2017 Economic Freedom of the World stworzono na podstawie danych za 2015.*

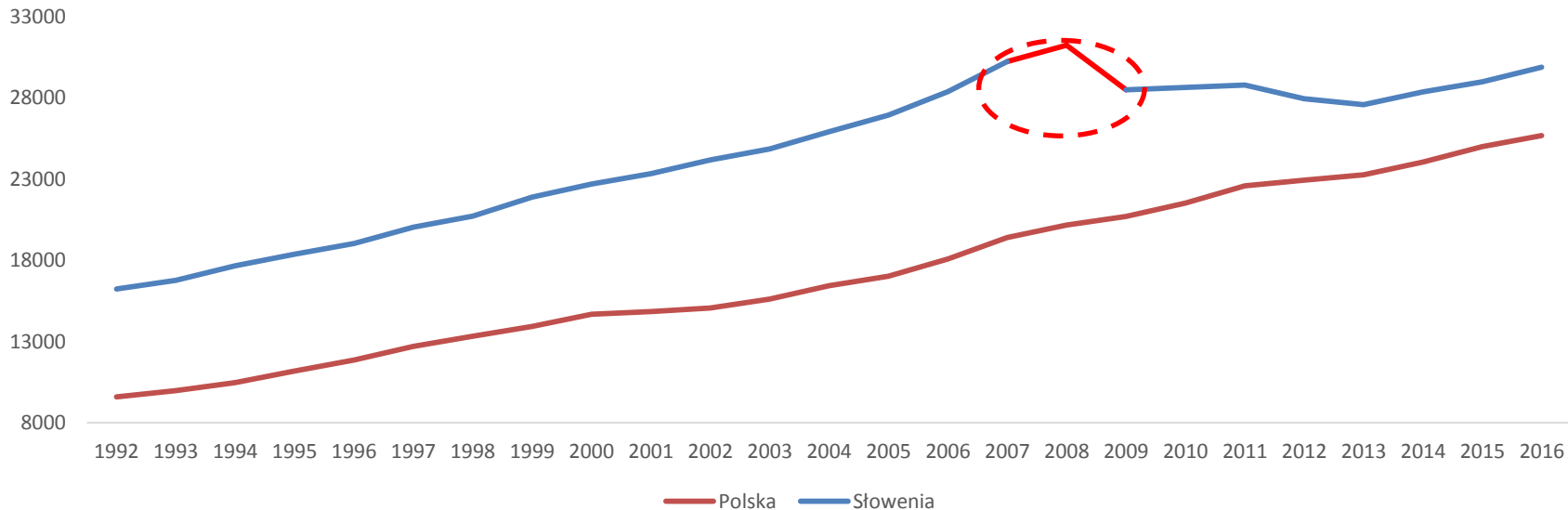
PKB *per capita* Polski i Węgier w latach 1992–2016 (PPP; 2011 international dollar) Na podstawie: IMF WEO (October 2017)

Stopa wzrostu PKB *per capita* Niemiec i Polski 1992–2016 (PPP; 2011 international dollar) Na podstawie: IMF WEO (October 2017)

PKB *per capita* Polski i Słowenii w latach 1992–2016 (PPP; 2011 international dollar) Na podstawie: IMF WEO (October 2017)

PERSPEKTYWY DLA POLSKI

Polska gospodarka w latach 2015–2017 na tle lat wcześniejszych i prognozy na przyszłość

ALEKSANDER ŁASZEK
RAFAŁ TRZECIAKOWSKI

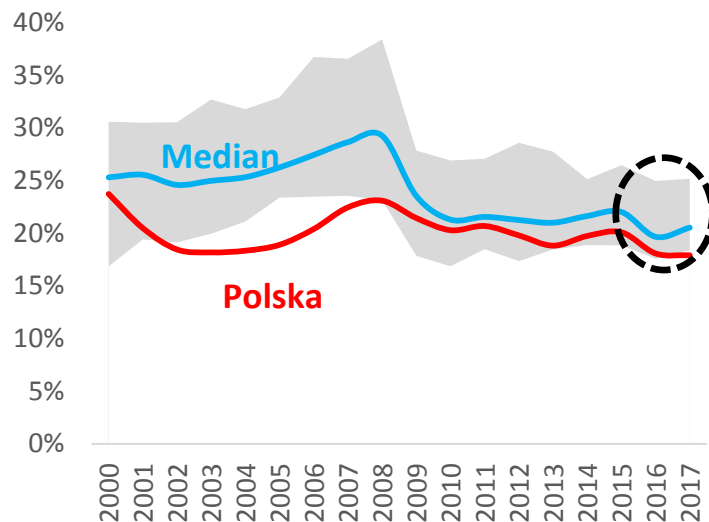
„Inwestycje a wzrost
polskiej gospodarki.
Za mało inwestycji
prywatnych”

1. Stopa inwestycji w Polsce jest niska

W ciągu dwóch ostatnich lat problem niskiej stopy inwestycji uległ pogłębieniu. Szczególnie niepokoją kluczowe dla wzrostu niskie inwestycje przedsiębiorstw.

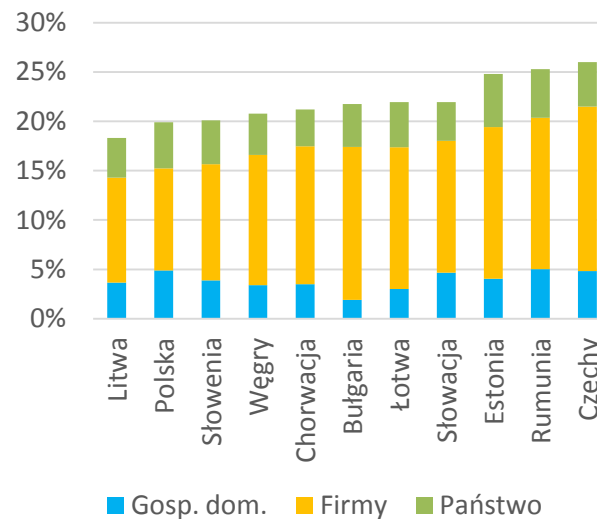
Stopa inwestycji na tle państw regionu 2000-2017

% PKB

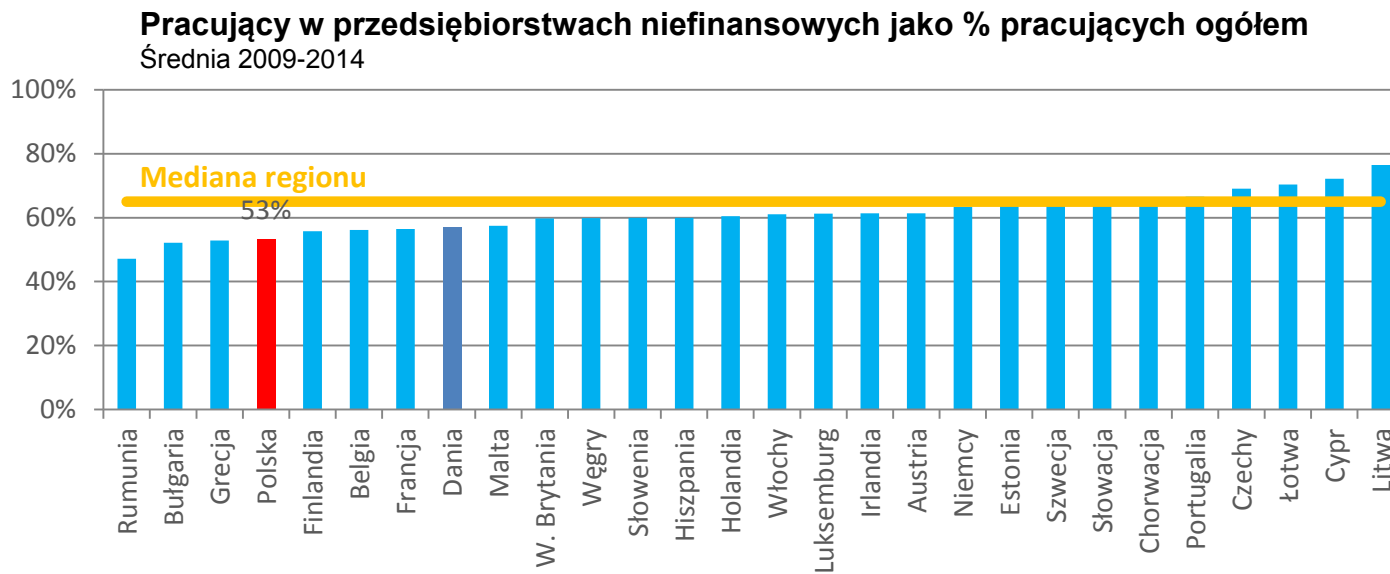
Inwestycje według sektorów 2009-2016

% PKB

2. Sektor przedsiębiorstw w Polsce jest mały...

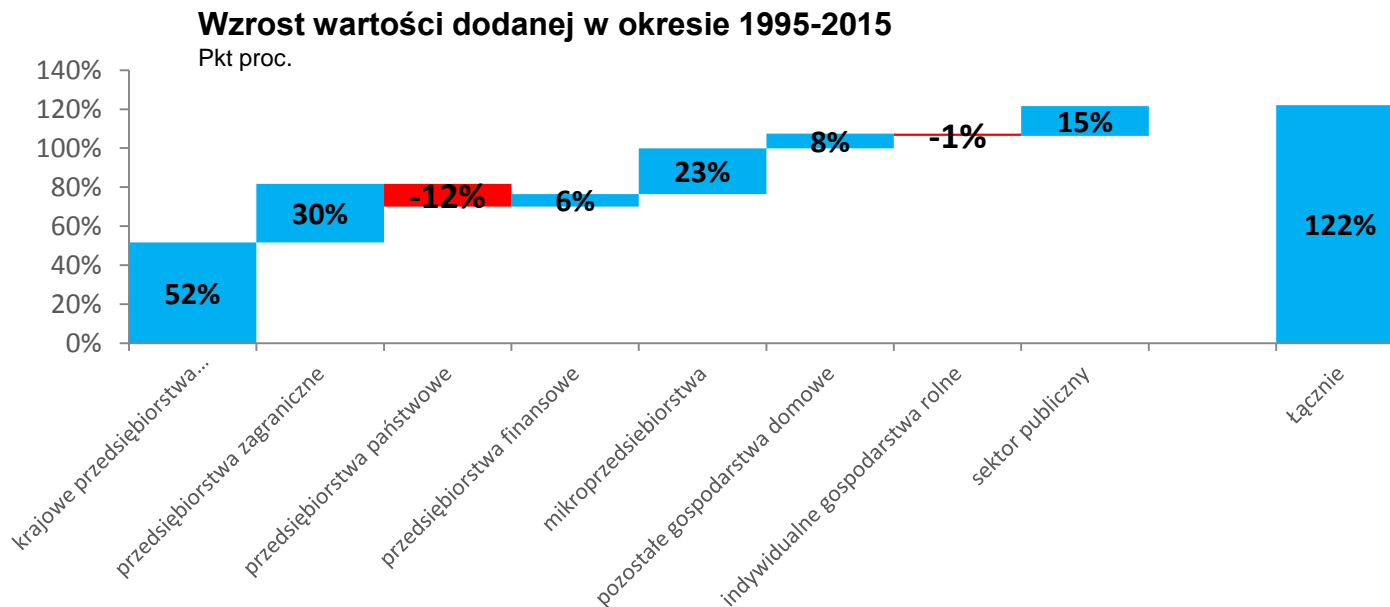
Niski poziom inwestycji przedsiębiorstw w Polsce jest powiązany z małym rozmiarem sektora przedsiębiorstw.

Jako region definiujemy państwa dawnego Bloku Wschodniego, które obecnie należą do Unii Europejskiej.

3. ...ale o szybko rosnącej produktywności...

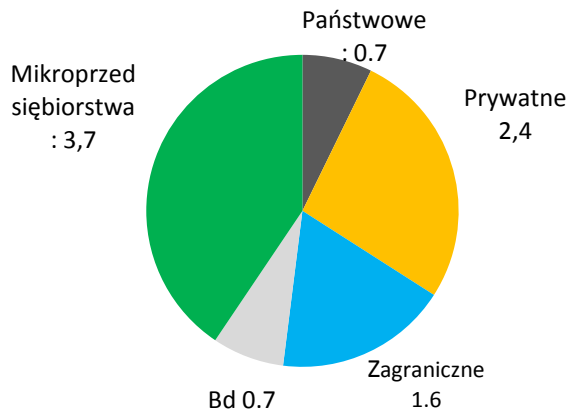
Prywatyzacja i napływ inwestycji zagranicznych pozwoliły na wysoki wzrost wartości produkcji firm praktycznie bez zmiany zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw.

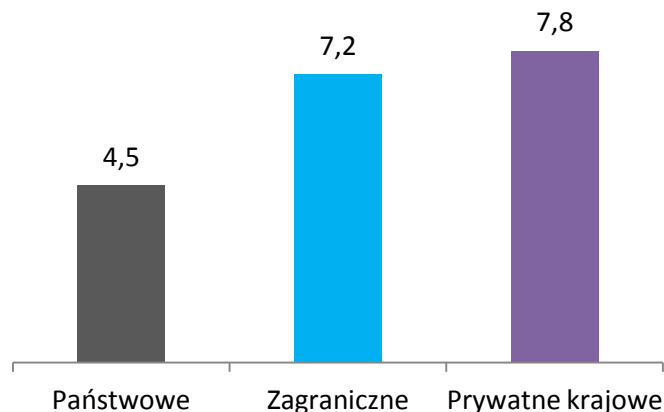
4. ...ale część nadal pozostaje chroniona przed konkurencją

Państwowe przedsiębiorstwa wciąż zatrudniają ok. 700 tys. osób, a jednocześnie ich produktywność pozostaje o ponad 40% niższa od prywatnych.

Struktura zatrudnienia w firmach w 2015 roku
Mln pracujących

Produktywność TFP przedsiębiorstw w 2015 roku*
Indeks

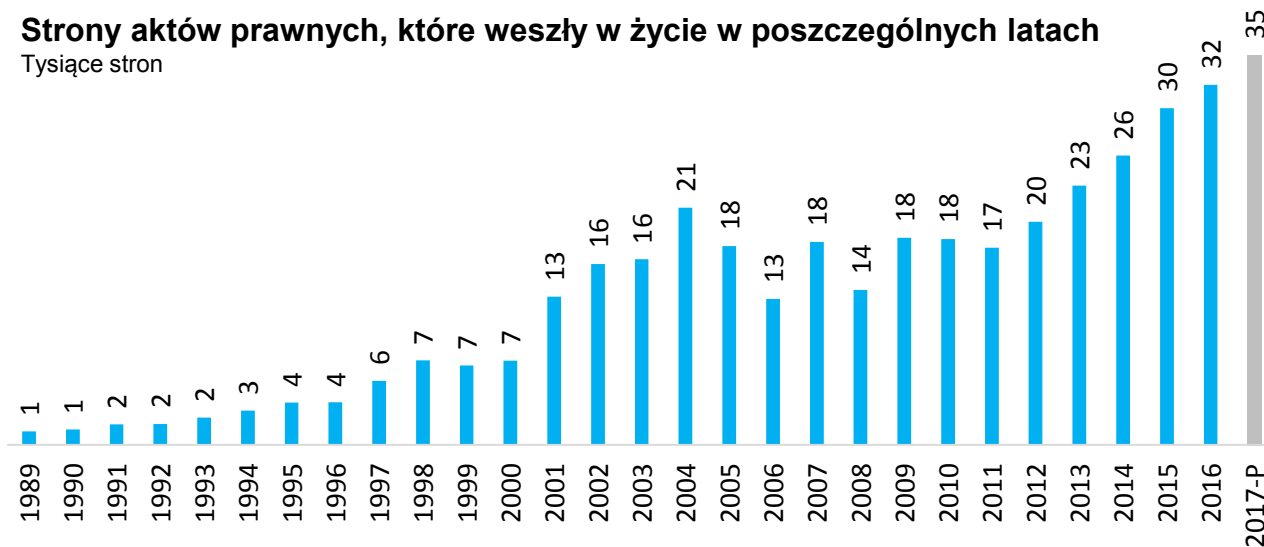
* trudność z podziałem dochodów na kapitał i pracę w przypadku mikroprzedsiębiorstw utrudnia wiarygodne oszacowanie TFP

5. Polityka obecnego rządu pogłębia istniejące bariery oraz tworzy nowe

Rekordowa liczba uchwalanych przepisów (35 tys. stron w 2017 roku, Grant Thornton), nadużywanie ścieżki poselskiej oraz podporządkowanie Trybunału Konstytucyjnego władzy wykonawczej potęgują nieprzewidywalność prawa.

Strony aktów prawnych, które weszły w życie w poszczególnych latach

Tysiące stron

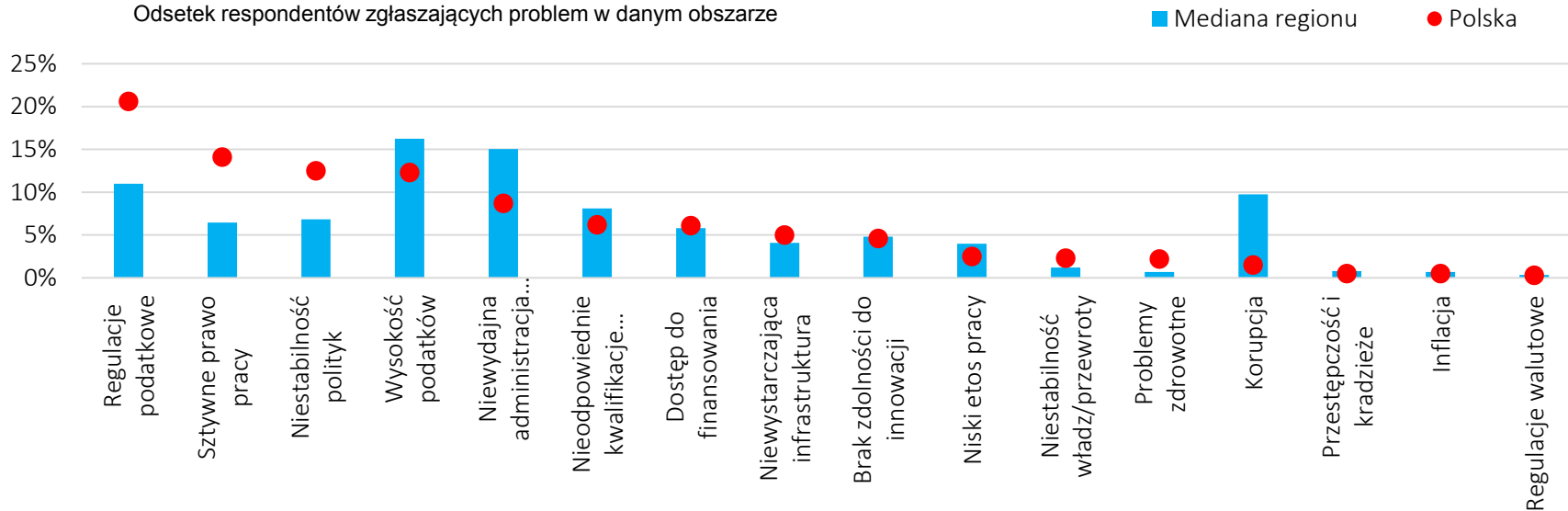
Prognoza na 2017 rok przy założeniu utrzymania dynamiki rok do roku z trzech pierwszych kwartałów 2017.

5. Polityka obecnego rządu pogłębia istniejące bariery oraz tworzy nowe

Podatki sektorowe (bankowy, handlowy) oraz rosnąca restrykcyjność administracji skarbowej, pogłębiają problemy ze skomplikowaniem i nieprzewidywalnością prawa podatkowego.

Główne bariery dla przedsiębiorców w Polsce na tle regionu

Odsetek respondentów zgłaszających problem w danym obszarze

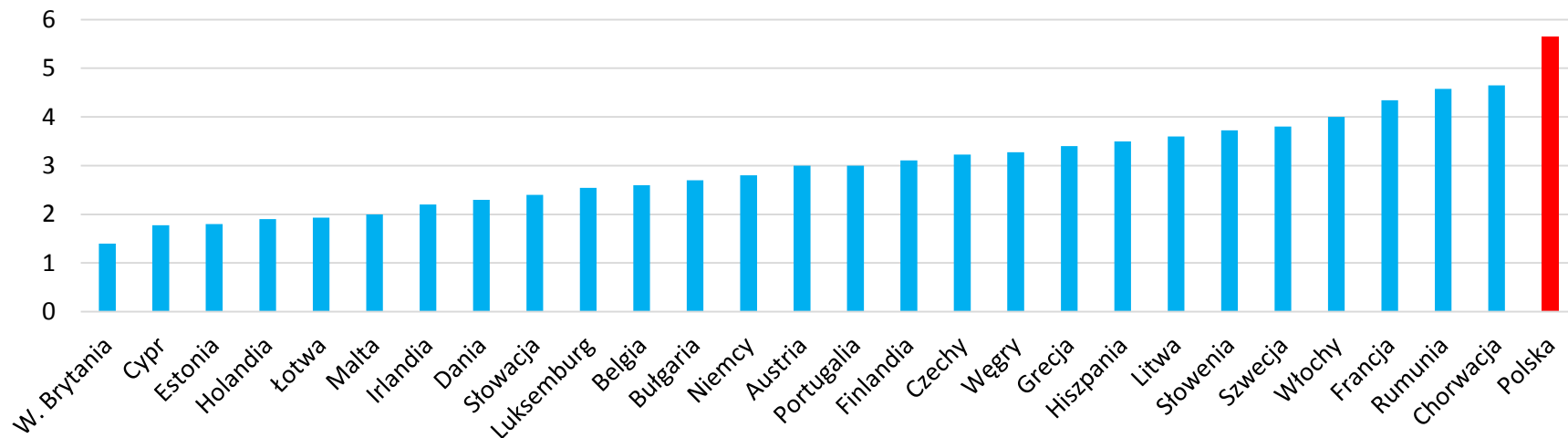
Jako region definiujemy państwa dawnego Bloku Wschodniego, które obecnie należą do Unii Europejskiej.

5. Polityka obecnego rządu pogłębia istniejące bariery oraz tworzy nowe

Nacjonalizacja banku Pekao i wzmocnienie państwowych monopolów (np. Poczta Polska, PKP, TVP) skutkują wzrostem już wcześniej bardzo wysokiego upolitycznienia gospodarki.

Zakres własności państwowej przedsiębiorstw w UE w 2013 roku

Im większa wartość indeksu, tym więcej państwowych przedsiębiorstw

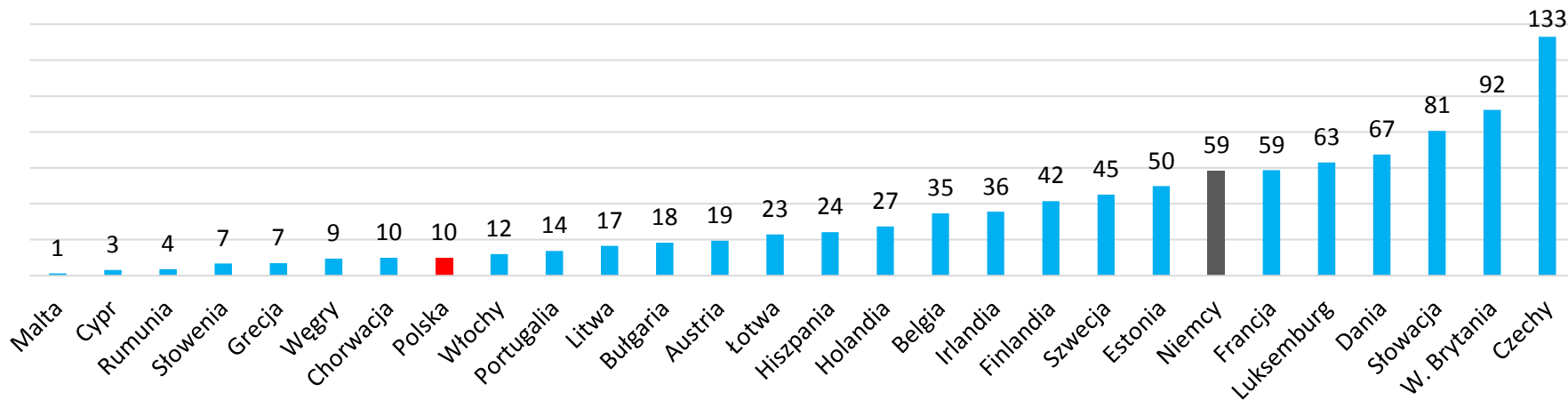

5. Polityka obecnego rządu pogłębia istniejące bariery oraz tworzy nowe

Produktywność w rolnictwie pozostaje 5-krotnie niższa niż w usługach i przemyśle głównie przez rozdrobnienie gospodarstw i przerost zatrudnienia. Drugie tyle co rolnictwo wytwarza, trafia do niego w preferencjach podatkowo-składkowych i dotacjach UE. Rząd dodatkowo hamuje konsolidację gospodarstw przez zakaz handlu ziemią.

Przeciętna wielkość gospodarstwa rolnego w UE w 2013 roku

Liczba hektarów

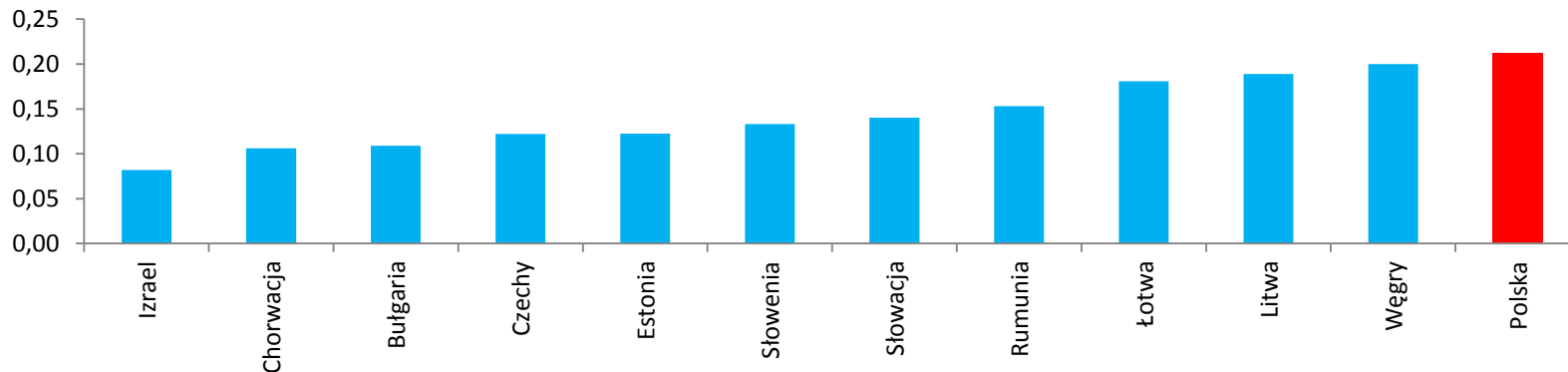

5. Polityka obecnego rządu pogłębia istniejące bariery oraz tworzy nowe

Wzrost produktywności inwestycji hamują też nowe regulacje ograniczające możliwość osiągania korzyści skali, takie jak zakaz tworzenia sieci aptek, obniżona stawka podatku CIT dla małych firm czy proponowany zakaz handlu w niedziele.

Zróżnicowanie poziomu produktywności firm w 2013 roku

Współczynnik zmienności przychodów na pracującego

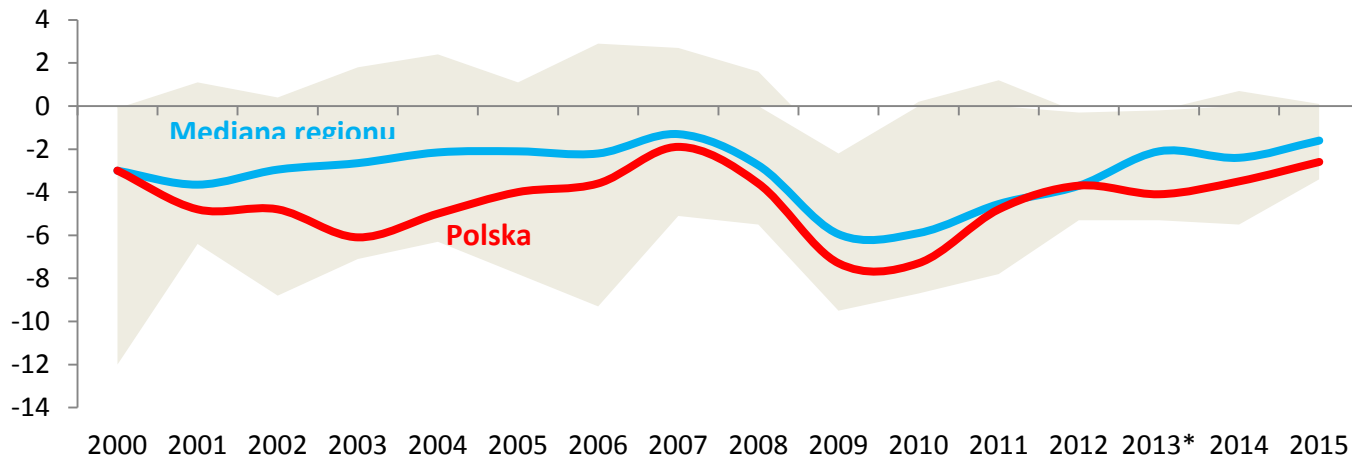
Współczynnik zmienności mierzy, jak silnie produktywność przedsiębiorstw odbiega od średniej. Niski współczynnik zmienności wskazuje, że przeważają firmy o produktywności zbliżonej do średniej. Wysoki współczynnik zmienności wskazuje, że w gospodarce obok siebie występują firmy o produktywności znacznie poniżej i znacznie powyżej przeciętnej produktywności. Dane dotyczą 2013 r., Izrael dołączono jako państwo wysoko rozwinięte, w którym przeprowadzono analogiczne badania.

5. Polityka obecnego rządu pogłębia istniejące bariery oraz tworzy nowe

Permanenty deficyt sektora finansów publicznych ogranicza możliwości sfinansowania znacznego wzrostu stopy inwestycji.

Deficyt finansów publicznych w Polsce i państwach regionu

Pkt proc. PKB

Jako region definiujemy państwa dawnego Bloku Wschodniego, które obecnie należą do Unii Europejskiej.

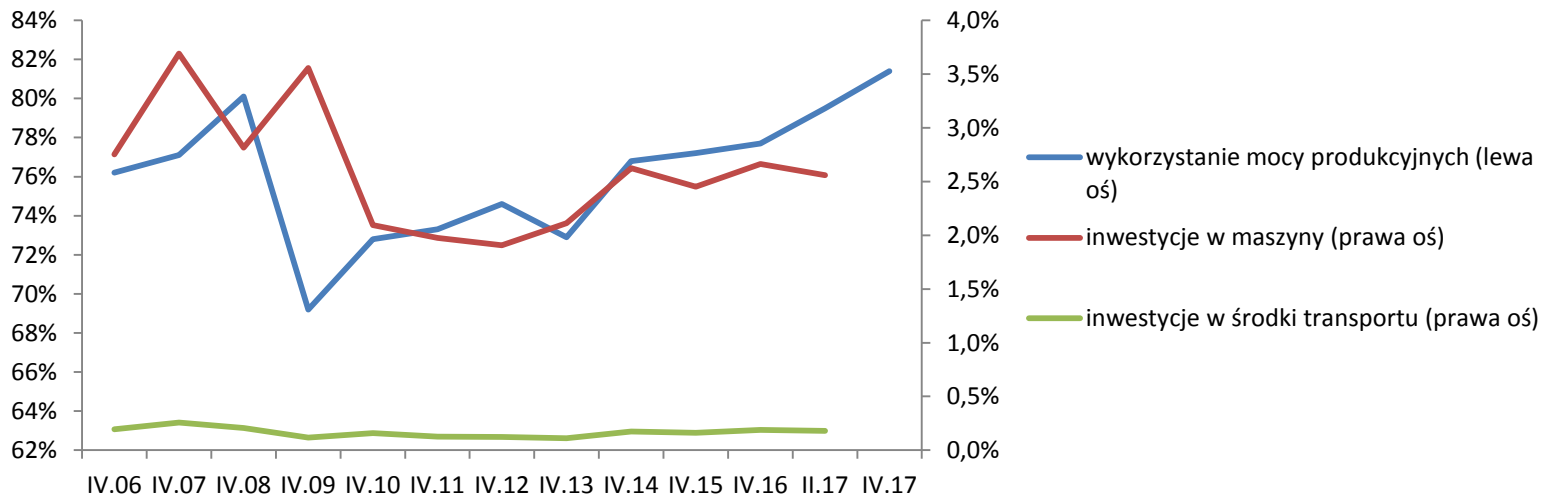
*2013 z pominięciem Słowenii, gdzie wydatki na dokapitalizowanie sektora bankowego podniosły deficyt do ponad 15% PKB.

6. Negatywny wpływ polityki rządu na inwestycje

Relatywnie niskie inwestycje dotyczą też przemysłu, gdzie wykorzystanie mocy produkcyjnych jest rekordowe.

Inwestycje przedsiębiorstw przemysłowych (prywatnych i państwowych) a wykorzystanie mocy produkcyjnych

Stopa inwestycji jako nakłady na środki trwałe podzielone przez przychody; bez mikroprzedsiębiorstw

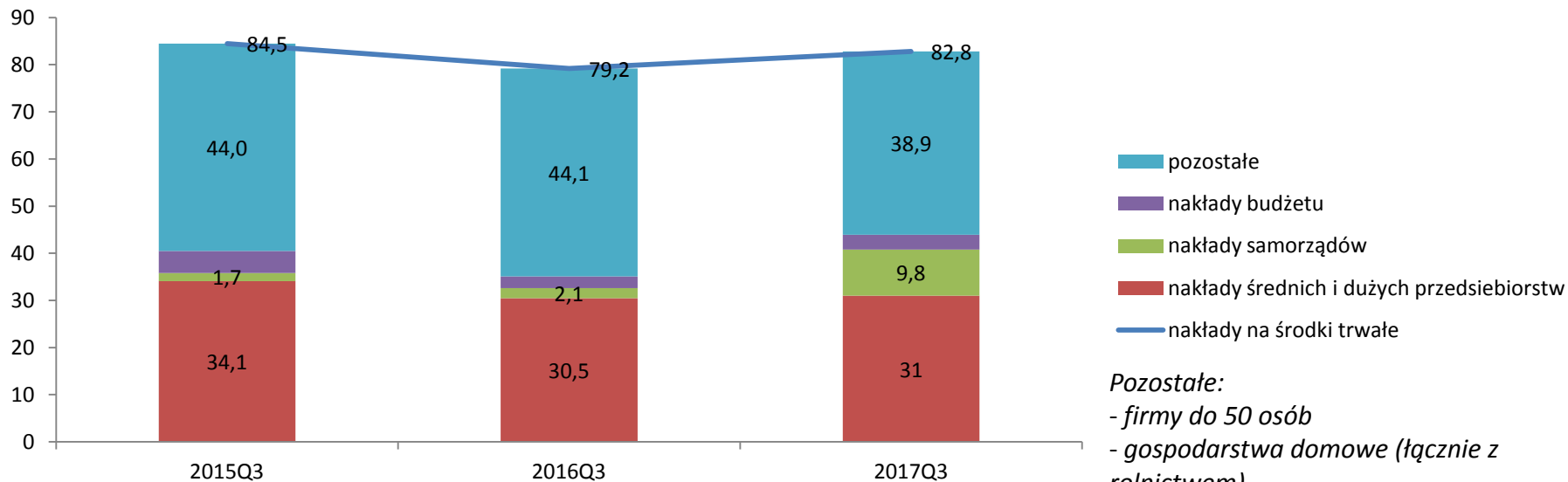

6. Negatywny wpływ polityki rządu na inwestycje

Wzrost inwestycji w 3 kwartale 2017 roku (o niecałe 4 mld zł) był możliwy dzięki wzrostowi inwestycji samorządowych o prawie 8 mld zł. Inwestycje przedsiębiorstw nadal stoją w miejscu.

Nakłady na środki trwałe w 3 kwartale

Ceny bieżące

Pozostałe:

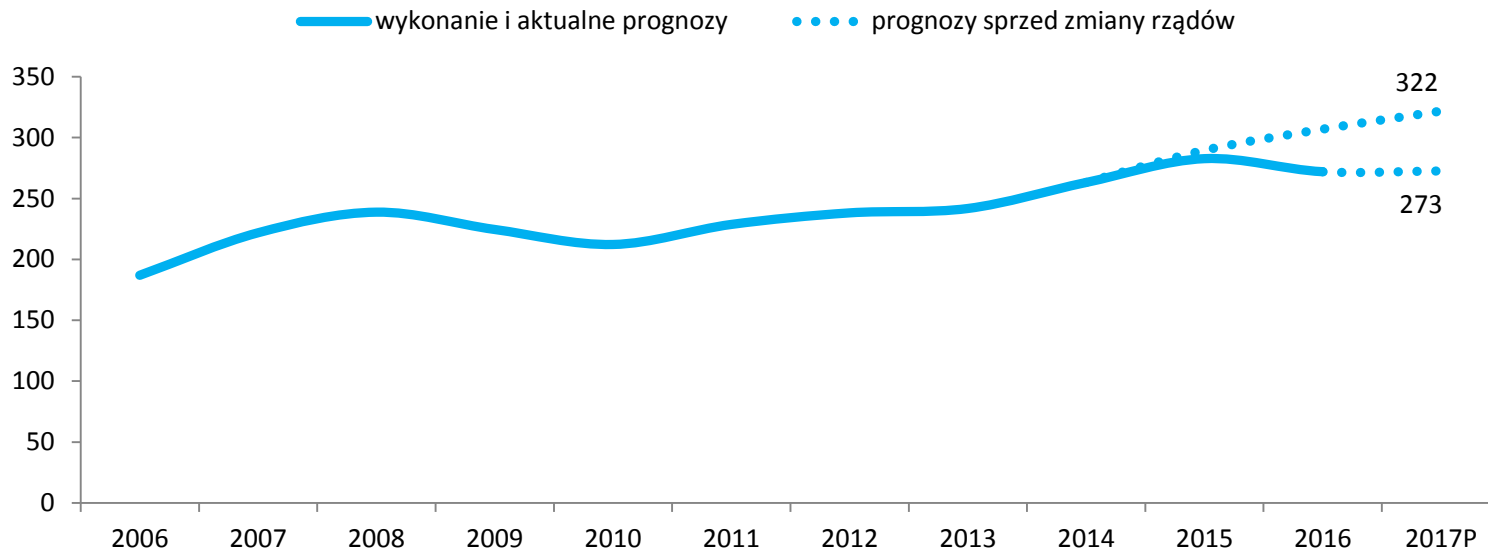
- firmy do 50 osób
- gospodarstwa domowe (łącznie z rolnictwem)
- GDDKiA i inne agendy rządowe

6. Negatywny wpływ polityki rządu na inwestycje

Łącznie w przypadku przedsiębiorstw prywatnych inwestycje są o 30-40 mld zł niższe niż wynikałoby z prognoz sprzed zmiany rządu.

Inwestycje przedsiębiorstw (prywatnych i państwowych) oraz gospodarstw domowych

Mld zł w cenach z 2010 roku

PERSPEKTYWY DLA POLSKI

Polska gospodarka w latach 2015–2017 na tle lat wcześniejszych i prognozy na przyszłość

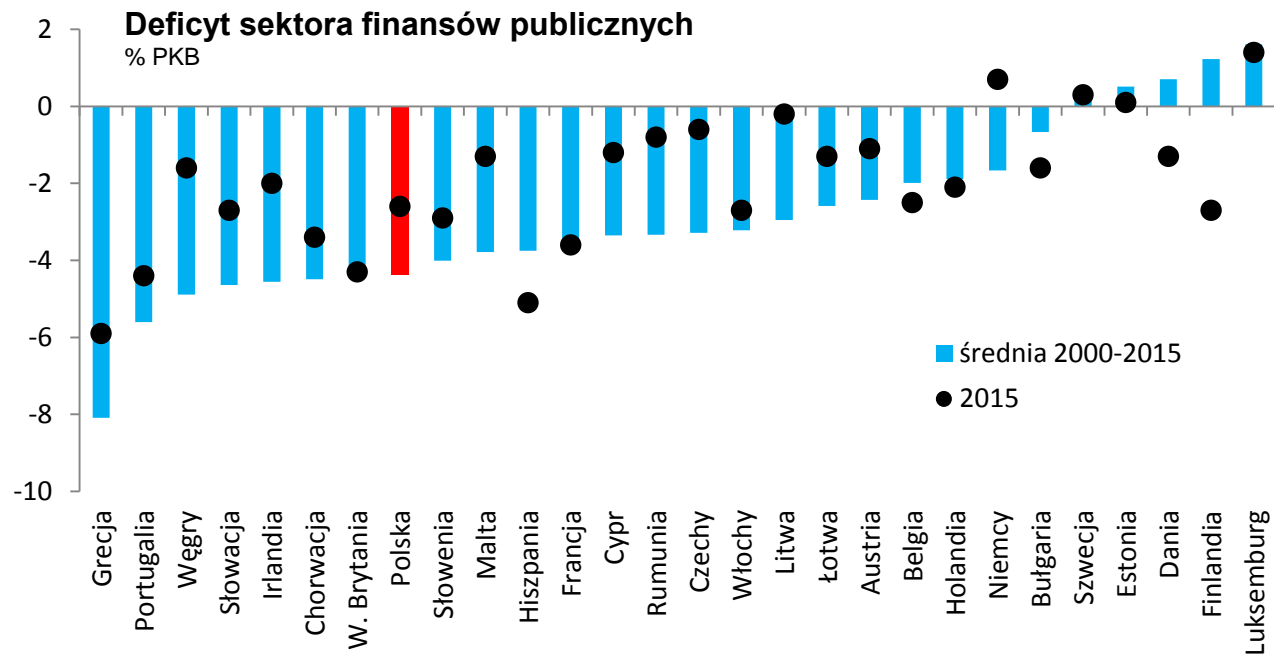

ALEKSANDER ŁASZEK
RAFAŁ TRZECIAKOWSKI

„Finanse publiczne:
zamiast naprawy
– psucie”

1. Zły stan finansów publicznych

Utrzymujący się deficyt sektora finansów publicznych negatywnie wyróżnia Polskę na tle państw UE.

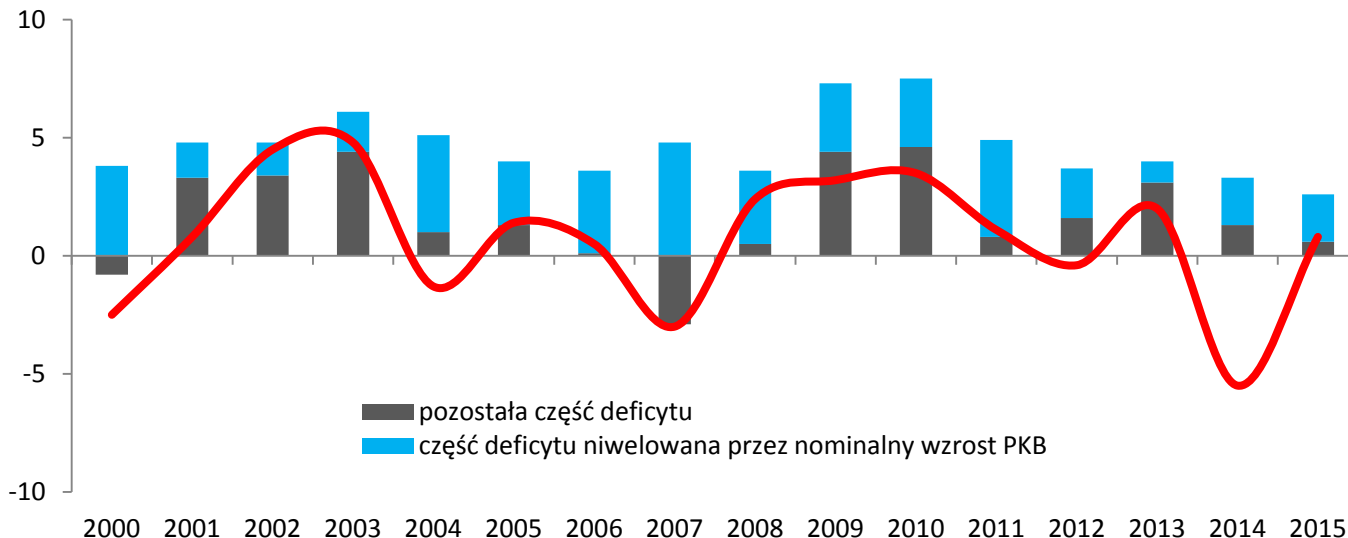

2. ...jest maskowany przez szybkie tempo wzrostu PKB

Szybki wzrost PKB częściowo neutralizował negatywny wpływ deficytu na dług publiczny, obniżając przeciętnie jego relację do PKB o 2,6 pkt. proc. rocznie.

Deficyt sektora finansów publicznych i jego wpływ na relację długu publicznego do PKB

Pkt. proc. PKB

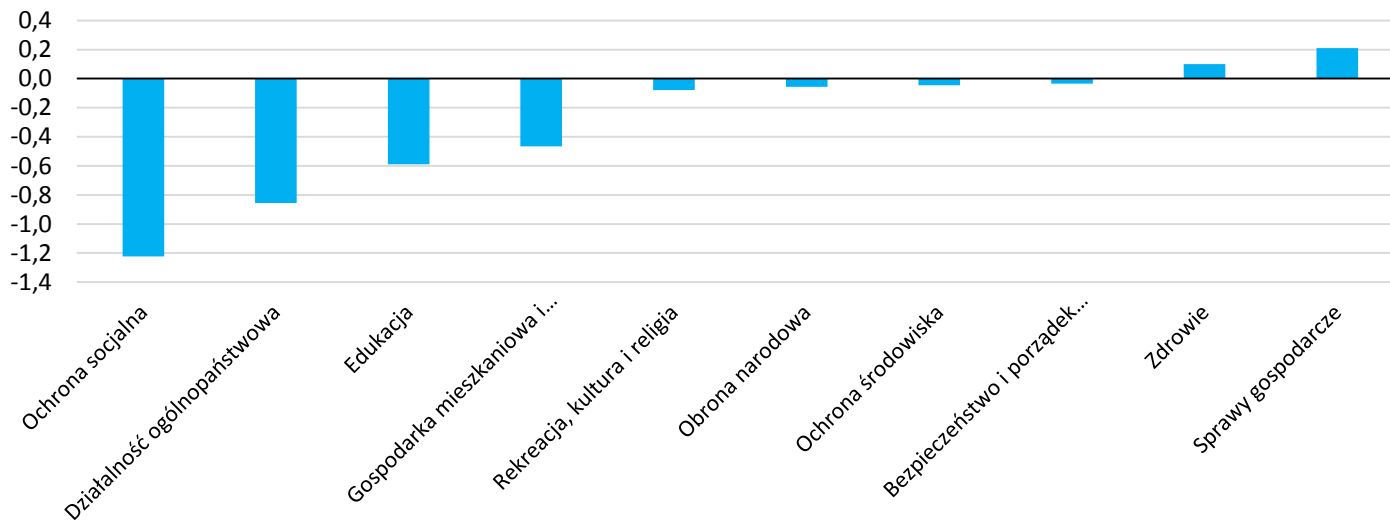

3. Spadek wydatków publicznych po 2010 roku nie jest trwały

Ograniczenie deficytu sektora finansów publicznych po 2010 roku wynikało przede wszystkim z ograniczenia wydatków.

Zmiana wydatków publicznych na poszczególne kategorie: różnica między średnią z lat 2002-2010 a poziomem z 2015 r.

Pkt. proc. PKB

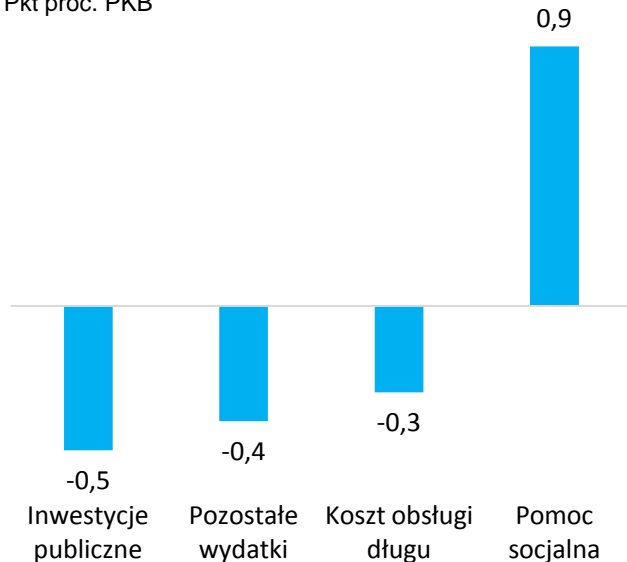

4. Rekordowy wzrost wydatków socjalnych

W ciągu dwóch ostatnich lat rząd rekordowo zwiększył wydatki socjalne.

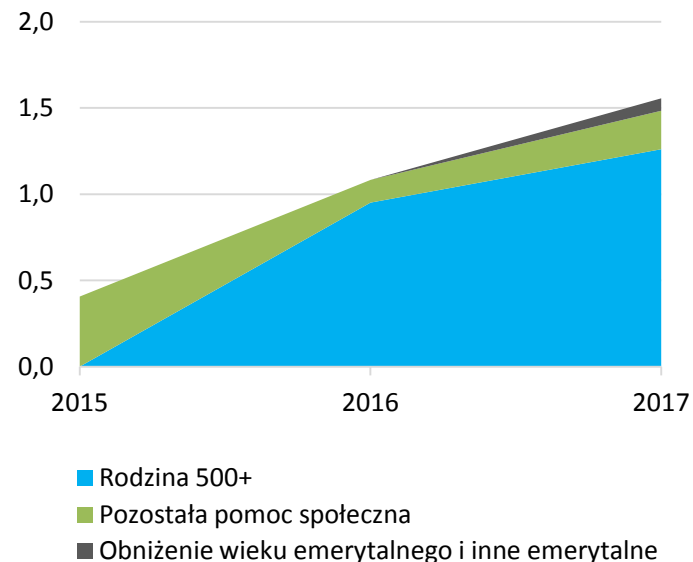
Zmiana wydatków sektora finansów publicznych 2015-2017

Pkt proc. PKB

Skumulowane wydatki socjalne

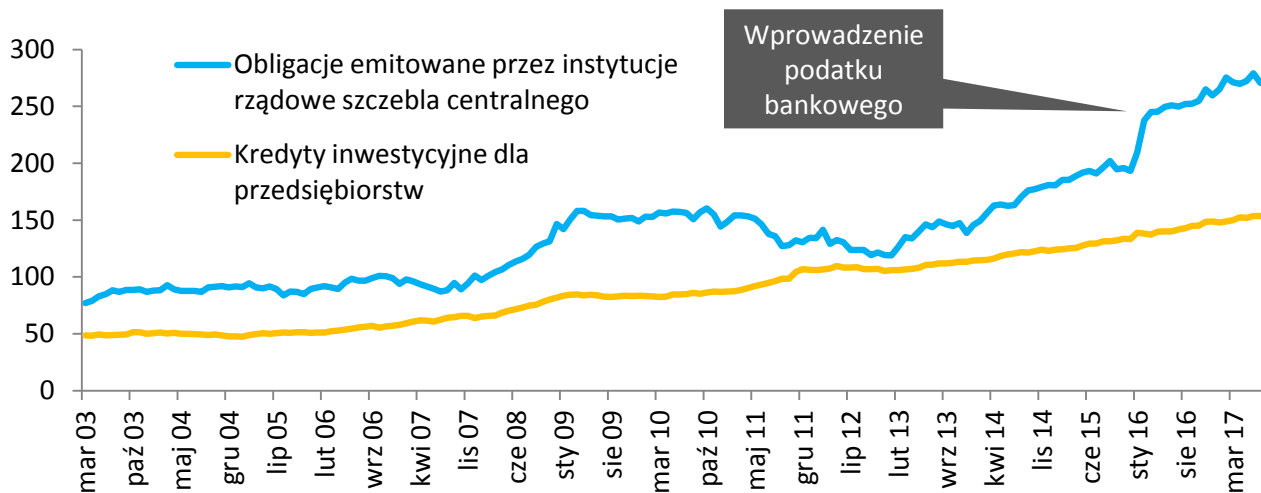
Pkt proc. PKB

5. Sfinansowanie nowych wydatków państwa oznacza także nowe podatki

Podatek bankowy to podatek od kredytów, utrudniający przedsiębiorstwom prywatnym sfinansowanie inwestycji.

Należności banków z tytułu obligacji państwowych oraz kredytów inwestycyjnych
Mld PLN

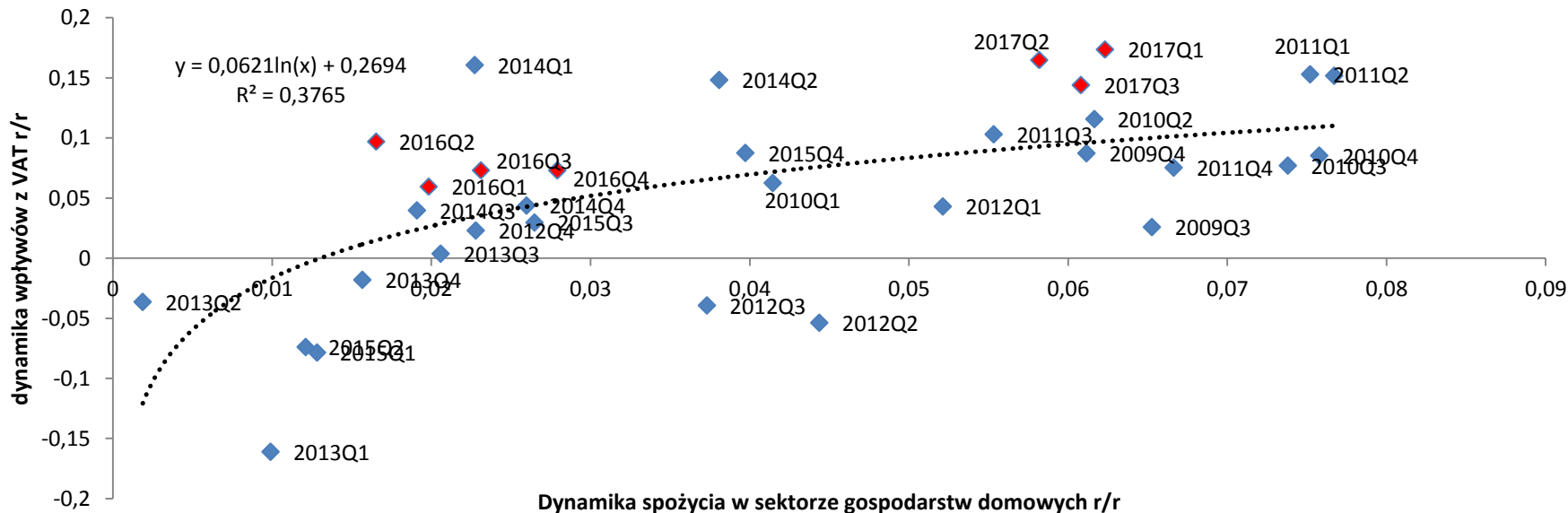

6. Trwałość wzrostu dochodów z VAT zweryfikuje następne spowolnienie

Dochody z VAT w ciągu 2 lat wzrosną o ok. 30 mld zł, z czego 10 mld zł to efekt wzrostu PKB, 5-7 mld zł to czynniki jednorazowe a tylko między 5 a 9 mld zł można już teraz uznać za trwałą poprawę ściągalności.

Dynamika wpływów z VAT oraz spożycia gospodarstw domowych

Dynamika nominalna r/r

7. Nowe wydatki mają tylko częściowe pokrycie w trwałym wzroście dochodów

W ciągu ostatnich 2 lat dochody rosły szybciej od wydatków (76 mld vs 68 mld zł), jednak wzrost dochodów jest znacznie mniej trwały niż wzrost wydatków.

Zmiana wydatków i dochodów państwa 2015-2017

Mld zł

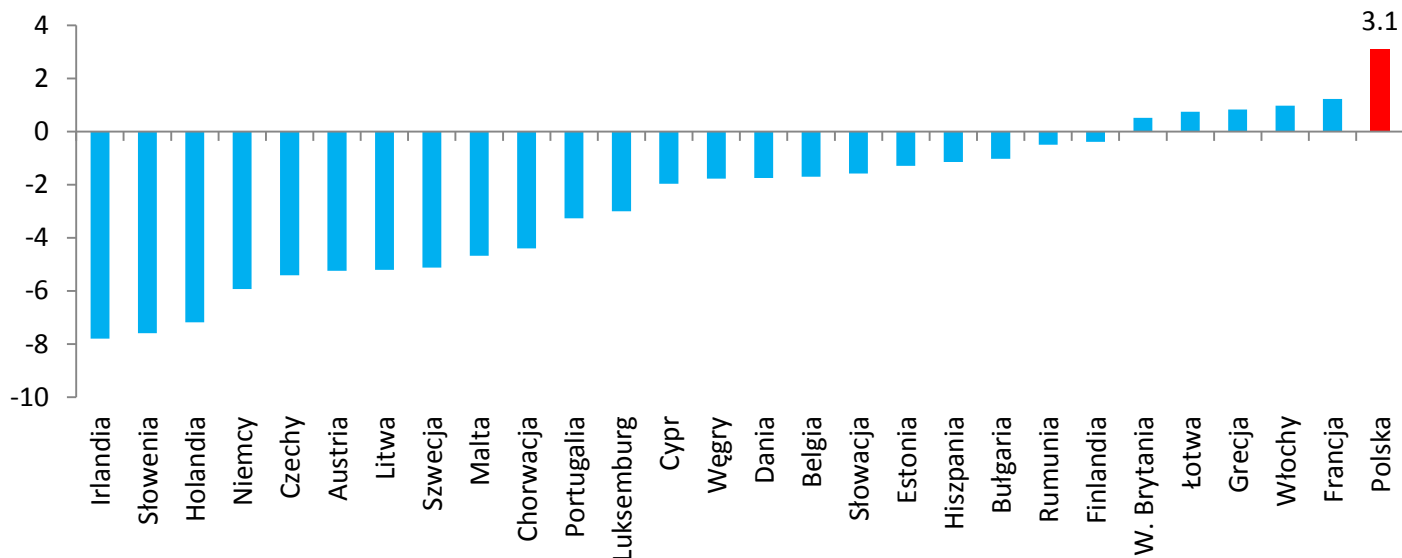
Zmiana wydatków		Zmiana dochodów		Efekt wzrostu PKB	Trwały wzrost ponad wzrost PKB	Czynniki jednorazowe	Niepewne
Rodzina 500+	24	VAT	10	5-9	5-7	4-10	
Obniżenie wieku emerytalnego (koszt w 2018 już 10 mld zł)	1.5	Podatki dochodowe i składki	25	2-5		13-15	
Razem najważniejsze nowe wydatki	25.5	Podatek bankowy		4			
Pozostałe wydatki	42.6	Razem	35	11-18	5-7	17-25	

8. Pomimo dobrej koniunktury dług publiczny w Polsce szybko rośnie

Przyrost długu publicznego w Polsce według prognoz MFW będzie najszybszy w UE, a według prognoz KE trzeci najszybszy.

Prognozowana przez MFW zmiana relacji długu publicznego do PKB 2015-2017

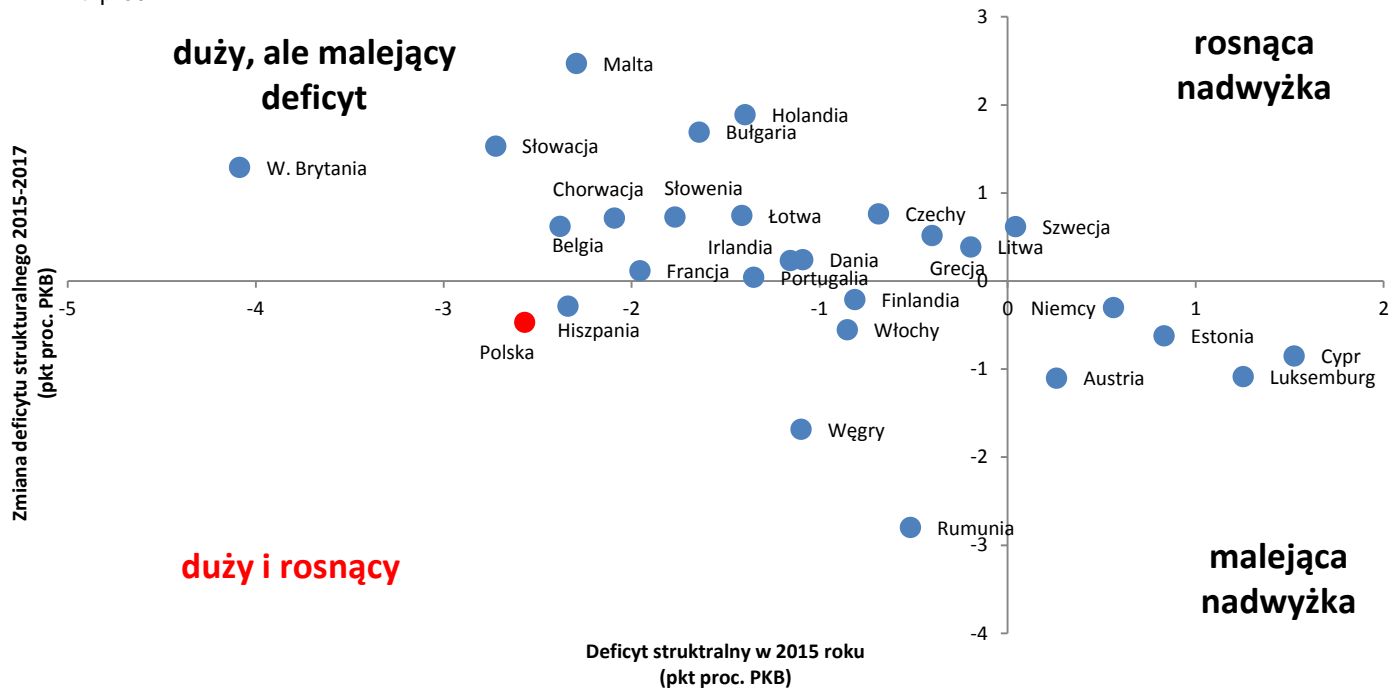
Pkt. proc. PKB

9. Kraje UE wykorzystują dobrą koniunkturę do ograniczenia deficytów

Prognozowana przez MFW zmiana relacji długu publicznego do PKB 2015-2017

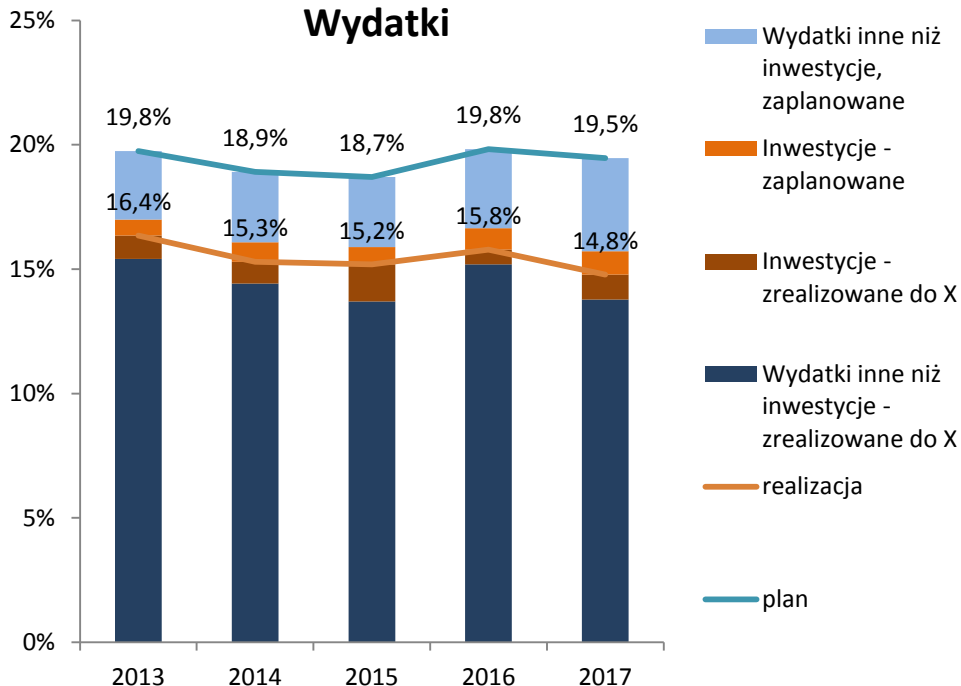
Pkt. proc. PKB

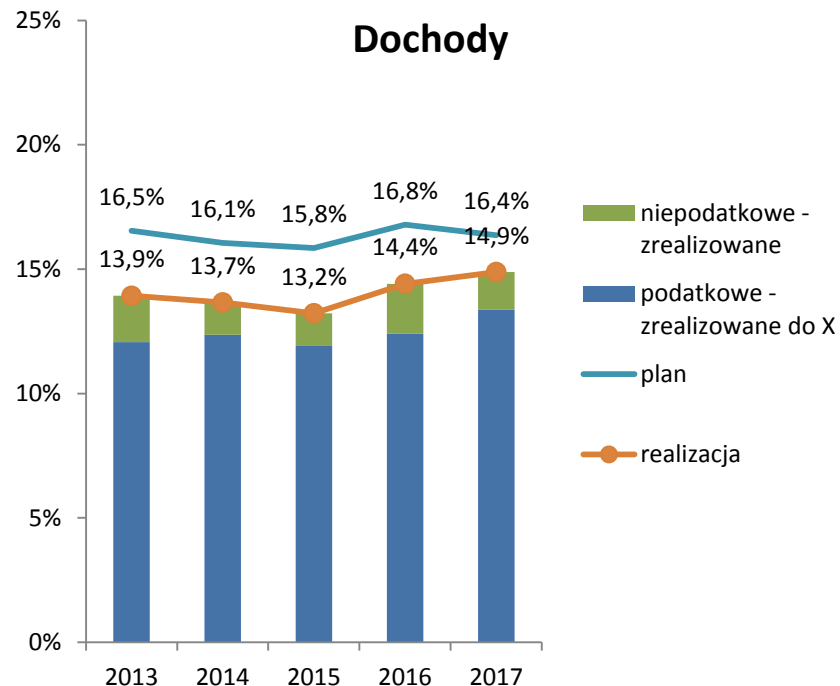
10. Za dobrym wykonaniem budżetu po 10 miesiącach stoi niskie wykonanie wydatków

Realizacja budżetu państwa po 10 miesiącach (%PKB)

Wydatki

Dochody

**Raport „Perspektywy dla Polski”
do pobrania z:**

<https://Perspektywy.FOR.org.pl>

<https://www.FOR.org.pl>

<https://Facebook.com/FundacjaFOR>

WIKTOR WOJCIECHOWSKI

„Rynek pracy. Skutki
działań po wyborach
w 2015 r.: przyspieszenie
spadku liczby pracujących”

